

การศึกษาเกี่ยวกับพืชผักพื้นเมือง

การศึกษาเกี่ยวกับพืชผักทั้งในต่างประเทศและประเทศไทยนับว่ามีอยู่น้อย โดยเฉพาะในต่างประเทศส่วนมาก เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพืชผักที่มีการเพาะปลูก และมักจะกล่าวถึงวิธีการเพาะปลูก การดูแล การเพิ่มผลผลิต ตลอดจนการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช มิได้ระบุถึงลักษณะการใช้พืชผักเหล่านั้นรับประทาน อาจเป็นเพราะส่วนใหญ่เป็นพืชที่มีการเพาะปลูก ซึ่งย่อมเป็นที่ทราบกันคืออยู่แล้ว เช่น Conuelo V. Aris (1971) ได้รวบรวมพืชผักที่มีปลูกในประเทศฟิลิปปินส์ 10 วงศ์ 20 ชนิด และให้รายละเอียดลักษณะพืชผักไว้โดยสังเขป แต่ไม่ได้กล่าวถึงพืชผักพื้นเมือง ต่อมา Herklots (1972) ได้ทำการศึกษาและรวบรวมพืชผักต่าง ๆ ในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งที่มีการเพาะปลูก และที่เป็นพืชผักพื้นเมือง ระบุถึงส่วนที่ใช้รับประทานและวิธีการใช้พืชผักเหล่านั้นรับประทาน Purselove (1977) ได้ศึกษาและรวบรวมพืชผักของเขตร้อนทั้งพืชใบเลี้ยงคู่และใบเลี้ยงเดี่ยว มีบางชนิดเป็นพืชผักพื้นเมือง และมิได้กล่าวถึงวิธีการใช้พืชผักเพื่อรับประทาน

ในประเทศไทยมีผู้ให้ความสนใจในเรื่องพืชที่กินได้อยู่บ้าง เช่น กรมป่าไม้ ได้ศึกษาและรวบรวมเกี่ยวกับประโยชน์ของไม้และของป่าบางชนิด ในปี พ.ศ. 2491 และกล่าวถึงพืชที่กินได้เพียงบางชนิดเท่านั้น ต่อมา Smitinand, T. & W.R. Scheible (1966) ได้รายงานถึงพืชและสัตว์ที่กินได้ พืชและสัตว์ที่มีพิษในป่าเมืองไทย ซึ่งกล่าวถึงพืชที่กินได้เพียงบางชนิดเช่นเดียวกัน สมจิตร พงศ์พงษ์ และ สุภาพ ภูประเสริฐ (2515) รวบรวมพืชที่กินได้และพืชที่มีพิษในป่าเมืองไทย โดยกล่าวถึงลักษณะและชนิดของพืชที่กินได้ไม่ว่าทั่ว ๆ ไป รวมทั้งพวกที่ใช้เป็นผลไม้ด้วย ต่อมา จำลอง เฟื่องคล้าย (1978) ได้รายงานเกี่ยวกับไม้และของป่าบางชนิดในประเทศไทย โดยกล่าวถึงพืชอาหารซึ่งแบ่งย่อยลงไป เป็นพวกที่ใช้หัว เหง้า ราก เมล็ด ดอก ใบอ่อน และยอดอ่อน เป็นอาหาร และหลังจากนั้นได้เสนอรายงานเรื่องเดียวกันนี้ (2527) อีกครั้งโดยเพิ่มเติมพืชบางชนิดมากขึ้นจากเดิม

ในปัจจุบันนี้ ได้มีผู้ให้ความสนใจเกี่ยวกับพืชผักที่นำมาใช้เป็นอาหารของมนุษย์มากขึ้น ทั้งนี้เพราะพืชผักต่าง ๆ นั้นมีมากทั้งจำนวนและชนิด ทั้งที่ขึ้นอยู่เองตามธรรมชาติ และที่มีการเพาะปลูก นอกจากนี้ยังมีแนวโน้มที่อาจจะเกิดภาวะการขาดแคลนอาหาร เนื่องจากการเพิ่ม

ของประชากรมากเกินไป และภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำอีกด้วย ความขาดแคลนอาหารจะทำให้ประชาชนหันไปบริโภคพืชผักมากขึ้นโดยเฉพาะพืชผักพื้นเมือง การรับประทานพืชผักบางชนิดในปริมาณมากเกินไปหรือในสัดส่วนที่ไม่พอเหมาะกับการบริโภคประเภทอื่น อาจเป็นสาเหตุให้เกิดอันตรายได้ เช่น มีรายงานว่าประชาชนในภาคอีสานป่วยเป็นโรคนิวโมเนาะปัสสาวะในอัตราสูงกว่าประชาชนในท้องถิ่นอื่นเนื่องจากรับประทานพืชผักมาก (มานิตย์ ออพานิชกิจ, 2526, 2527, Suvachittanont, O., Meksongsee, L.A., Dhanamitta, S. and Valyasevi, A., 1973) และพืชผักพื้นเมืองบางชนิดมีปริมาณแคลเซียมออกซาเลตสูง จึงทำให้เกิดการสะสมจนเกิดเป็นนิ่วในกระเพาะปัสสาวะขึ้น (Promboon, Y., 1977, Suvachittanont, O., 1971) จะสังเกตได้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับพืชผักในระยะหลังนี้จะเน้นไปทางด้านโภชนาการและการแพทย์ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับพืชผักพื้นเมืองอย่างมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย